

NSW-landgoed De Dannenkamp

Jaarverslag 2013

Ben Tilanus, Hoge Hexel, 30 september 2013, 0546-561316, tilanus@planet.nl

Historie

In 1880 was er een heideperceel, waarom een grovedennensingel werd aangelegd, vandaar de naam Dannenkamp. Die grovedennensingel staat er nog en wordt door mij in ere gehouden, al is hij grotendeels overgroeid door loofhout.. Ik moest laatst een den omzagen en telde ongeveer 125 jaarringen.

In 1917 kocht mijn grootvader 18 HA heide en legde op 9 HA een “park- en stinzenbos” aan, waarvoor hij de grond een meter diep liet ompitten, in de mening dat het bos niet door de ijzeroerlaag zou kunnen wortelen. Inmiddels is de overgebleven 9 HA heide ook geheel verbost. Hij plantte kwistig Amerikaanse eik en Amerikaanse vogelkers aan. Mijn grootmoeder merkte als gauw dat die ‘prunus’ wel erg veel besjes en jonkies kreeg. In de jaren '50 heb ik als student al weken lang prunussen uitgestoken. De prunus is nu onder controle, de Amerikaanse eik nog niet.

In 1983 is BV Exploitatiemaatschappij Het Hexel als NSW-landgoed gerangschikt. Wij wonen op een puntje van 1,5 HA van het park- en stinzenbos. Er groeien stinzeplanten zoals lelietje van dalen, salomonszegel, dalkruid, sneeuwkllokjes en wilde hyacinten.

In 2000 ben ik ‘voor mezelf’ begonnen. Ik had het buitengewone geluk dat ik van drie boeren 5,5 HA kon kopen die aansloot bij onze 1,5 HA. (Voor de NSW mag er nog geen gaping van 10 meter in zitten, wel een weg van maximaal 6 meter.) In 2003 is NSW-landgoed De Dannenkamp ‘gerangschikt’.

In 2004 heb ik een ‘vogelbosje’ van 1 HA aangelegd, voor de helft bestaande uit struweel van inheemse, besdragende struiken (vuilboom, lijsterbes, vlier, krent, kornoelje, kardinaalsmuts, hazelaar) – een dorado voor vogels op de trek, en voor de andere helft uit boomgroepen: een ‘Russisch’ berkenbosje, een grovedennenbosje, beuk en haagbeuk, wintereik en zomereik naast elkaar (om didactische redenen). Tevens een ‘prikbosje’ van meidoorn en sleedoorn van 0.5 HA.

In 2009 heb ik een natuurgebied van 1 HA ‘vochtige heide’ aangelegd aan de Derde Lageveldsweg, bestaande uit een plas voorzien van een 25 cm dikke leemlaag, met daarover 10 cm zand; het waterpeil hierin gaat ongeveer 50 cm op en neer met de neerslag. Tevens een ander natuurgebied van 2 HA ‘vochtige heide’ aan de Haarboersweg met vier plassen; het waterpeil hierin gaat ongeveer 50 cm op en neer met de grondwaterstand.

In 2012 is het terrein aan de Haarboersweg ‘gecorrigeerd’ en verder afgegraven, zodanig dat het middengebied op winterpeelhoogte ligt. Er zijn ook vier poelen aangelegd (die droog kunnen vallen) en tien slenken (verdiepingen in het maaiveld, die de regen wat langer vasthouden). Een ‘schaatsbaan’ op zomerpeil, waar dus 's winters 50 cm water staat, verbindt de vier plassen, met als voordeel dat men een rondje kan schaatsen, maar als nadeel dat als er in een plas vis komt, die vis ook in de andere plassen komen kan (tot verlies van de amfibieën).

Op dit terrein zijn ook een oeverzwaluwenkunstwand met 108 voorgeboorde gaten en een vleermuizenkelder, 27 m lang, 2,10 m hoog en 1,20 m breed, aangelegd.

Oeverzwaluwenkunstwand

In mei 2011 gereed gekomen, in juni 2011 zaten er 15 nesten in, in 2012 25 nesten (33 nestgangen) en dit jaar 57 nesten volgens mijn waarnemingen, maar in werkelijkheid 68

nestgangen. Hierover heb ik onlangs een gedetailleerde email gestuurd naar dezelfde verzendlijst.

De 33 nestgangen van vorig jaar zijn in twee zaterdagochtenden met twee man uitgeboord met een grondboor (tot een meter diep) en gevuld met vers zand, door via een halve plastic pijp telkens een kleine portie zand met een paaltje in het gat te stampen tot het gat vol was. Met 68 nestgangen zou dit dus minstens vier zaterdagochtenden gekost hebben. In plaats daarvan heeft een kraan in twee uur de bult 1,5 meter diep ‘omgespit’. Tevens nog een welige plek riet, waar de bodem slijmiger was, uitgegraven en op een bult gegooid.

Vleermuizenkelder

In januari 2013 voor de tweede maal geïnspecteerd door Geert Euverman en Rick Ruis. Weer geen vleermuizen, maar ze vinden het een goede kelder en vleermuizenkelders staan er voor eeuwen.

Vogels

Robert Brunink heeft dit jaar een officiële SOVON-broedvogelinventarisatie gemaakt van Het Hexel en De Dannenkamp inclusief de nieuwe natuur (en ook nog eventjes een inventarisatie van de libellen en de sprinkhanen). Met zijn goedvinden zal ik t.z.t. wat resultaten aan jullie doorsturen. Een paar highlights kan ik niet laten te melden.

Er heeft maandenlang een paartje raven op het Hexel gezeten – een van de 60 broedparen in Nederland. Wij hadden ze wel gehoord, maar geloofden het pas toen Robert Brunink het zei.

Er zaten drie spotvogels in de struwelen (die ik speciaal ook aangelegd had om de spotvogel te lokken), en dat is dan meteen de grootste spotvogeldichtheid in Twente, volgens Robert Brunink.

Twee geelgorzen zaten tegen elkaar in te zingen in het struweel.

In het vogelbosje minstens acht territoria van de fitis.

Nu is het uitkijken naar de zomertortel, waarvoor ik het ‘prikbosje’ speciaal heb aangelegd, maar die uitgeroeid wordt door onze mediterrane Euro-genoten, en naar het blauwborstje en de boomkikker, waarvoor ik het struweel aan de Haarboersweg speciaal heb aangelegd.

Deze zomer twee dode eenden en twee dode meerkoeten aan de Haarboersweg: botulisme?

Planten (alfabetisch)

Akkerdistel – komt op steeds meer plaatsen agressief opzetten. Iets aan te doen?

Bitterling – (maaisel uit Goeree) handhaaft zich met tientallen. Is wel klein van stuk. Is een z.z.z. gele gentiaan, met een mooi geel sterretje dat naar de zon toe open gaat. Zou volgens Heimans en Thijsse alleen voorkomen “op enkele plaatsen in de duinen van Oost-Voorne en Goeree, vroeger ook bij Staalduin”.

Boerenwormkruid – enkele pollen, die het niet goed doen.

Breedbladige wespenorchis – drie planten in het berkenbosje met vier stengels, nul in het grovedennenbosje en twee minkukels op de oever van de beleemde plas, op naam gebracht door Rogier van Vugt te Leiden, die orchideeënkenner schijnen te kennen als een superorchideeënkenner. Vorig jaar had Herman Stevens zes planten gevonden met 12 stengels.

Brem – heeft prachtig gebloeid. De jonge bremmetjes hebben last van vraat.

Canadese fijnstraal – krimpt in aantal en omvang.
Cichorei – zaait zich uit.
Dophei – enkele exx. gespot, maar zou massaal in ‘vochtige heide’ moeten voorkomen – waar blijft ie?
Cranberry – (uitgelegd) is bijna verdwenen.
Duizendguldenkruid – (maaisel uit Goeree) vorig jaar dacht ik dat hij aan het verdwijnen was, maar dit jaar terug bij duizenden.
Gagel – (aangeplant) gedijt goed, een lust om te zien.
Honingklaver – maakt zulke takkenbossen, dat ik hem op enkele nieuwe plekken waar hij zich aan het vestigen was uitgerukt heb.
Jacobskruid – dit jaar helemaal niet aangetroffen.
Klokjesgentiaan – (zaad van Faaijersheide) breidt zich prachtig uit op de oever van de beleemde plas. Is (op eigen kracht?) met drie exx. ook aan de Haarboersweg gearriveerd. Opent zijn gentiaanblauwe kelken recht omhoog in de zonneschijn.
Kornoelje – een vak in het vogelbosje. Geert Euverman wees mij erop dat hij telkens afgevreten werd (door de reeën). Hoog hek eromheen geplaatst, en nu groeit hij eindelijk.
Lancetbladige aster – vorig jaar heb ik daar toch tientallen exx. van gevonden aan de Haarboersweg. Dit jaar juist minder, enkele exx. en minder groot.
Knikkend nagelkruid (?) – uit onze tuin (?), volgend jaar kijken als hij bloeit, of het klopt. Acht exx.
Kruipwilg – (aangeplant) doet het wel, maar kruipt niet erg. Als ze geen man blijken te zijn, zoals beloofd, gaan ze eruit. Één zaailing wilg laten staan die kruipt, maar of dat een kruipwilg is, weet ik niet.
Lisdodde – heeft in vier jaar tijd een complete kraag gevormd om de beleemde plas. Dat vind ik toch niet zo fijn. Probeer hem nu te weren van de Haarboersweg tot vreugde van de steltlopers. Er zijn toch interessante verschillen tussen de biotopen aan de Derde Lageveldsweg en de Haarboersweg. Ik ben ervan overtuigd, dat de pijpjes, die tevoorschijn kwamen op ongeveer een halve meter onder het maaiveld bij het graven van de plassen aan de Haarboersweg, stengels van lisdodde waren van vóór de ontginning van het moeras aldaar.
Parnassia – (maaisel uit Goeree) breidt zich prachtig uit aan de Haarboersweg en bloeit prachtig in augustus – september. Aan de Derde Lageveldsweg enkele exx.
Pitrus – groeit er wel, maar niet in zulke hoeveelheden dat je van “mislukte natuur” zou kunnen spreken.
Ratelaar – houdt het gras in toom en de rijpe zaden ratelen.
Riet – groeit wel overal, maar kwijnend. Toch probeer ik hem tegen te houden.
Rode klaver – komt uit de “patrijmix” die ik op een berm heb gezaaid; zaait zich uit en tiert.
Rozenkransje – (maaisel uit Goeree) handhaaft zich aan de Haarboersweg.
Stijve ogentroost – (maaisel uit Goeree) handhaaft zich aan de Haarboersweg.
Struikhei – maaisel per mestwagen uitgestrooid aan de Derde Lageveldsweg, na een winter drogen ook uitgestrooid aan de Haarboersweg. Op beide plaatsen komt veel hei op. Één witte struik struikhei gevonden (Hijmans en Thijsse: “zelden witte bloempjes”).
Wateraardbei – (uitgelegd) blijft net in leven.
Waterdriblad – (uitgelegd) houdt wel stand.
Watermunt – zaait zich uit,
Waterpest – de plassen aan de Haarboersweg zijn in vier jaar compleet volgegroeid met waterpest. Vier zwanen foerageren er wekenlang op. Aan de Derde Lageveldsweg groeit geen waterpest.
Waterweegbree – (uit onze tuinvijver?) zaait zich hier en daar uit.

Wilg – een plaag in de “vochtige heide” natuurgebieden. Eén zaailing in het vogelbosje groeit keihard en bleek dit jaar een man te zijn. Mag dus blijven staan en krijgt zelfs de ruimte.

Wolfspoot – verbreidt zich.

Zwarte toorts – (uit onze tuin?) groeit her en der in het zand.

Onderhoud

In 2010 liet ik Corry Abbink de nieuwe natuur zien. “Zijn dat allemaal wilgjes en berkjes?”, vroeg ik angstig. “Ja, dat zijn allemaal wilgjes en berkjes” antwoordde Corry onbewogen. Dat is het verschil tussen een eigenaar en een onderzoeker.

Vorig jaar ben ik met morele en daadkrachtige hulp van Dick Berkhof rondgekomen met het trekken, maar veel berkjes waren zo klein dat ze niet om een vinger pasten, of ze braken af, vooral als ze in een gras- of pitruspol stonden, of de bast werd eraf gestroopt.

Dit jaar is de bosopslag in heviger hevigheid teruggekomen. De familie heeft me een ochtend lang een stuk verder geholpen in het kader van het werkweekend op Het Hexel. Maar hoe verder je naar de Bekkenhaarsweg toe komt, hoe natter het wordt en hoe erger de opslag. Achteraan is het gewoon een elzenveld. Daar is een proef aan de gang met begrazing door Herdwick schapen en een Toggenburger geit. Zonder succes. Eerst waren de ram en de Toggenburger geit in het afgezette elzenbos gezet, om de ram nog even van de vier ooien af te houden. Toen heeft de ram in één nacht een eikenhouten hek van De Reggestreek verbrijzeld. Nu staat het hek open, maar grazen de schapen en de geit veel liever op hun weilandje, dan in het elzenbos. (Op Goeree, waar we een soortgelijk perceel “Nat schraalland” bezitten, is een proef met begrazing door koeien ook mislukt. De koeien vreten alles, riet, lisdodde, grote zuring, brandnetel, akkerdistel, alles liever dan elzen en zijn al bijgevoerd met hooi.)

Hummels van berkjes van tien cm hoog hebben al horizontale wortels van een meter. Wilg met spitse blaadjes groeit op de natste plaatsen en laat zich er gemakkelijk uittrekken. Wilgjes met rondere blaadjes worden vaak afgegeten, hebben dan een groter wortelstelsel en zijn al moeilijker. Maar het ergst zijn de elzen, daar trek je al gauw een hele plag mee los. Sommigen zeggen: “Door dat trekken van die opslag maak je een zaaibed voor nieuwe opslag”. Ik ben optimistisch: zaaibed voor hei, gentianen en parnassia’s.

Het symposium over Heidebeheer van Staatsbosbeheer, heeft me wel een boek, maar geen nieuwe ideeën opgeleverd. En dat zou wel moeten, want mijn nieuwe natuur is geclassificeerd als “Vochtige heide”. Het boek werd trouwens uitgereikt aan de auteur, thans 88 jaar, van het vorige boek, 60 jaar geleden, “Heeft onze heide nog toekomst?”, dat ik sinds 1953 ook in de kast heb staan. Ongelooflijk. Wat ik te horen kreeg was: “Opslag uittrekken” en: “Maak er een elzenbroekbos van, dat is ook natuur”.

Mijn streven is, de successie te stoppen bij de heide, de gentianen en de parnassia’s. Ik strijd dus tegen de verbossing van de Nederlandse natuur (dat doe ik al mijn leven lang). Als dit zo doorgaat, zal ik mijn toevlucht moeten nemen tot mijn vriend Roundup. Afknippen en aanstippen met pure Roundup. Maar dat vertellen ze je niet op het symposium over Heidebeheer...

Heerlijk zo oud en
vrij te zijn dat je leven
kunt conform het weer.